

Reč o knjizi pesama „Ogledala tvrđave“ Aleksandra P. Popovića

Susreti pisaca u Književnom klubu Energoprojekta
Reč o zbirci pesama **Ogledala tvrđave**, Aleksandra P. Popovića
(*Energoprojekt InGraf*, Beograd, 2005)
Beograd, 2006.

Branka Gajović
NOVI SUMATRIZAM

Učeni ljudi vele da je lirika CARSTVO SUBJEKTIVNOSTI, da lirska poezija izražava čovekove duhovne sposobnosti i pesnikov odnos prema svetu na najsubjektivniji način. Tako i naš liričar Aleksandar Popović stapa svoju ličnost s objektivnim svetom, koji pretvara u svoje unutrašnje JA, u kome se realne veze i odnosi među stvarima i pojavama menjaju, tanje, pa čak i kidaju, da bi u pesnikovoj viziji dobili katkad i fantastičan i nadrealistički karakter. Popovićevo unutrašnje biće, duboko potreseno, pod snažnim uticajem emocija i misli, pokušava da prodre u tajnu stvari i života, i da stvori svoju sliku sveta. Kao lirski pesnik, Aleksandar Popović udahnuje svoju dušu ne samo živim bićima nego i predmetima i apstraktnim stvarima, i iz njihovog objektivnog smisla izvlači smele zaključke. Prodirući u suštinu života, naš pesnik tvori uspele stihove kojima osvetljava zbijenu potku isprepletanih niti povređene nutrine mladog čoveka iz grada koji je obuzet bolnom uznemirenošću duše što traži univerzalni smisao. Jer čin pevanja i jeste Božji dar govora o smislu postojanja.

Pošto sam u recenziji dala iscrpnu analizu zbirke pesama **Ogledala tvrđave**, cenim da bi sada valjalo da dam jedan kraći osvrt na Popovićevo poeziju, da ukažem na njegov stih, na atmosferu koja prožima gotovo sve pesme ove značajne zbirke, i da obznam da je u našoj stvarnosti i te kako prisutan novi SUMATRIZAM mladih razočaranih ljudi koji otvoreno govore o raspoloženjima što muče njihovu generaciju koja „traži svoj i nov umetnički izraz“. Aleksandar Popović je nesumnjivo jedan od njih.

Ako znamo da naša versifikacija poštuje silabičko-tonski pristup, što znači da se u njoj ritam određuje prema broju slogova u stihu i prema odmoru na određenom mestu u stihu, kao i prema rasporedu akcenata u stihu, onda nam je odmah jasno da Popovićevo poezija ne pokazuje svu raznovrsnost metrike u srpskom jeziku jer Popović nije opčinjen zvucima, u njegovoj poeziji nema ritma, ni melodije, njegove pesme nemaju jednak broj slogova u stihu, niti jednak broj akcenata, a i rima je veoma retka. Aleksandar Popović se, dakle, sigurno kreće u oblasti takozvanog „slobodnog stiha“, ili, kako se to danas kaže, „dobro se koristi izlomljenom, složenom linijom pesništva modernog doba“.

Što se opšte atmosfere Popovićevih pesama tiče, ona je do kraja pesimistička. Kod Popovića se motivi koje opisuje pojavljuju kao sredstvo umetničkog oblikovanja atmosfere melanholije. Kod njega, zapravo, nema najave pokušaja uspostavljanja

ravnoteže između očaja i spasa, između beznada i nadanja, između skeptičnosti i vere u skrajnutu ljudskost. On odmah na početku zbirke **Ogledala tvrđave** saopštava svoju poruku – *Moje su pesme / pesme tuge*. Njegova misaona usredsređenost i njegova emotivna prenapregnutost jasno pokazuju tu bolnu produbljenost depresivnih raspoloženja.

Kada bismo jednu veliku, ozbiljnu kritiku o delu **Ogledala tvrđave** sveli na niz tačaka, onda bi teze izgledale otprilike ovako:

– Aleksandar Popović je pesnik svesno suočen s nepredvidljivom težinom zadatka da ostvari pesničko svedočanstvo o životu i duhovnom stanju jedne generacije. On nije samo budni svedok svoga doba nego i subjektivni hroničar toga vremena punog neizvesnosti i nevolja što potresaju duhovni i materijalni svet na početku XXI veka, veka prepunog uzlazne dramatičnosti.

– U zbirci pesama **Ogledala tvrđave** mogu se osetiti tragovi Popovićeve autobiografije u duhovnom smislu.

– Njegova poezija obiluje svežinom neočekivanih zapažanja i psihološke pronicljivosti.

– Njegova neobična aluzivnost spojeva u značenju pokazuje duhovnu pometnju mladog čoveka koji ne može da podnese gorki suvišak stvarnosti zbog ogromnog tovara razočaravajućih iskustava.

Otuda njegovi stihovi koji sadrže toliko neopozivog očajanja i zasićenosti zabludama i promašajima društva u kome Popović sazreva kao ličnost, i koji peva: *Šta je u stvari iluzija / Ako ne ono što nas okružuje*.

Otuda njegovi stihovi koji imaju kaleidoskopsku strukturu u kojoj lažljivi prividi stvarnosti podmuklo trepere, i umnožavaju opomenu upućenu savremenom čoveku lišenom sposobnosti da u potpunosti shvati pouke minule prošlosti i pretnje surove sadašnjosti dok budućnost ne piše nijednu svetlu stranicu dobre nade. Zato Popović peva: *Bilo je to u zemlji divljaka / U srcu brdovitog Balkana / Izvini ti boginjo stiha / Oprosti što kvarim ti dela / Al' opet gradimo zemlju / Na zemlji zatrpanih tela*.

Otuda njegovi stihovi sumornog oglašavanja života kroz koje Popović čitaocu dopušta da prepozna ili bar donekle nasluti pojmovne, iskustvene i etičke suprotnosti, da sagleda protivrečno stanje stvari što nastade na ruševinama razglobljene zemlje koju i dalje ne ostavljaju na miru. U pesmi **Sutra**, one peva: *Crna vremena, crni oblaci, / nadvijaju se nad našu malu oazu. / Preteći prstom upiru u nas / i optužuju za ono za šta nismo krivi, / ili možda... / Niču velike pečurke usred pustinje...*

Otuda stihovi u kojima Popović pruža zadivljujući uvid u modernu bolest čoveka današnjice, opaku bolest čiji je osnovni simptom duhovna pustoš, život bez ljubavi – *Ljubav je čudna žrtva / Nikad joj dosta paćenika*.

Otuda stihovi u kojima je i onaj prizor obojen morbidnošću, otuda stihovi o bespovratno propuštenom smislu života, ali bez grcavog vapaja za milosrđem, za spasenjem od uništavalačke ravnosdušnosti i razornih sila zaborava – *Poželim da odem / u*

ova prolećna jutra / kad liče na kasnu jesen / da vam pljunem u lice / i mirne duše da odem, / da ne znam za vas. Zaboravim odakle sam došao / i zašto. / Umirim nemir / u dubini stomaka. / Legnem i umrem.

Možda se gdekoji zračak slutnje humanijeg ishodišta ljudskih iskušenja i patnji može naslutiti u Popovićevim ljubavnim stihovima o jednom mogućem svetu u kome ljubavi ipak ima, kad on peva: *Ti nemaš čega da se bojiš, / jer ja sam tvoja senka / i kad svetlosti nema /; Nudim ti vulkan / svojih grudi, / slobodu. / Zoru na istoku što rudi.*

Koliko je moćan Popovićev stih o ljubavi, ali zašto, zašto ga tako malo daje?

Na koncu, mogli bismo reći da, iako su Popovićeve pesnička sažimanja podjednako nadahnuta, u pojedinim pesmama čak majstorski predstavljena, Aleksandar Popović ne nudi samo jedan zaključak, samo jedan utisak, samo jednu mogućnost tumačenja uznemiravajuće zbilje i košmarnih snoviđenja. On u svojoj zbirci pesama **Ogledala tvrđave** pronalazi pravi pesnički izraz za obično i banalno, za uzvišeno i nedostižno, a dubokim emocionalnim odnosom prema misli koja ga uznemiri pokušava da oprečna emotivna stanja i teška razmišljanja nekako pomiri, čak i onda kada ne odustaje od vlastite zapitanosti: *Mir? Zar je to mir? / Sve vreme nadanja za ništa.*

Popovićeve zbirke pesama sadrži i „kvalitet iznenađenja“, koji je veoma bitan za uspelu poeziju.

Aleksandar Popović pokazuje stvaralačku zrelost koju otkrivamo kod onih pesnika koji imaju jasnu predstavu o istorijskim tokovima i zbivanjima, o uzrocima i posledicama epohe čiji su i sami najbudniji deo. To su pesnici koji jezgrovitim jezikom nude kondenzovane pesničke slike stvarnosti skinute sa zidova utvrđenja što okružuju bedeme tamnice čovekove nutrine.

Nakon čitanja potresnih stihova Aleksandra Popovića mogla bi da krene čitava lavina analitičkih komentara, ali najpre moramo dobro da zavirimo u podmetnuta nam ogledala ne bi li naleteli na zidine te stamene tvrđave koja nije ništa drugo do pesnikova duša.